

ТАҚРИЗИ МУҚАРРИЗИ ХОЛИС

ба диссертатсияи Ризобоева Наргис Мамадкаримовна дар мавзӯи “Тасвирҳои парадоксӣ дар шеъри муосири тоҷик” (давраи истиқлолият) барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои филологӣ, аз рӯи ихтисоси 10.01.08-Назариёи адабиёт. Матншиносӣ.

Тавачҷуҳ ба навгарой дар шеъри муосири ҳанӯз аз солҳои 60-80-уми асри гузашта тавассути корномаҳои адабии суҳанварони бузурги адабиёти мо, чун Муъмин Қаноат, Лоиқ Шералӣ, Бозор Собир ва дигарон шуруъ гардида, ки дар даврони соҳибистиқлолии Тоҷикистон чунин таҳқиқотҳо майлони нав касб намуд. Ҳарчанд ибтикороти ин суҳанварони мумтози мо ҳам бар асоси истиқлоли фикриву маънавӣ ва ҳунарии хеш ва ҳам таъсири ҷараёнҳои шеъри муосири кишварҳои форсизабон рӯи кор омаданд, аммо мулоҳиза мешавад, ки истиқлоли сиёсии кишвар баробари дигар тадбирҳои муҳим барои таъмини истиқлоли фикрӣ, раҳиҳои шеъри муосири тоҷик аз ҳар гуна маҳдудаҳои ақидавӣ ва расидан ба марзи истиқлоли комил заминаҳо фароҳам овард, ки дар арсаи аввалини ин марҳила низ ҳамонро шоирони мазкур қарор гирифтанд. Онҳо муваффақ бар он шуданд, ки дар марҳилаи нави таҳаввули шеъри тоҷикӣ аз майлонҳои тоза ба кор гирифта, таҷрибаҳои тозаеро ба арсаи шеъри имрӯз ба намоиш гузоранд.

Пажӯҳиши таъсири парадокси дар шеъри муосири тоҷик тавассути омӯзиши осори адибони садаи XX сурат гирифта, дар адабиётшиносии тоҷик иқдоми тоза ба назар расид, зеро ин масъала то ба ҳол ба таври илмӣ

ва системанок мавриди таҳлил қарор нагирифта буд. Ҳарчанд ки маводи зиёде дар ин хусус ҷамъоварӣ, андешаҳои алоҳидаи илмӣ нисбати масъалаи таҳқиқшаванда баён шуда буданд, аммо диссертатсияи анҷомшуда нахустин асари илмии мукамал ба ҳисоб меравад.

Ибтидо, муаллиф бо пажӯҳише, ки анҷом гардидааст, ошноии тӯлонӣ ва комил дорад. Ризобоева Наргиса ба таҳлилу баррасии ҳунарҳои шеърӣ адибони барҷастаи моро ба риштаи таҳқиқ кашидааст. Зарурат ба таъкид аст, ки муаллифи рисола бо интихоби сарчашмаҳои адабӣ доир ба ҳаёт ва интишори эҷодиёти осори адибони XX аллакай нашршуда иқтифо накарда, балки шахсан худаш ба ҷамъовариини намуди сарчашмаҳо иқдом намудааст. Чунин иқдом барои илми муосир арзиши ниҳоят калон дорад, зеро он як қисмати амалии пажӯҳиширо намудор месозад.

Дар диссертатсия оид ба нақди адабии кишварҳои мухталиф низ таваҷҷуҳ ба таҳқиқиҷанбаҳои парадокс ва тасвири парадоксӣ ба мушоҳида мерасад. Инчунин, дар адабиётшиносии рус ва Аврупо дар бораи ҷойгоҳи парадокс ҳам аз назари фалсафӣ, мантиқ ва ҳам диди адабиётшиносӣ дар осори манзум ва мансури кишварҳои мухталиф мулоҳизаҳо баён шудаанд.

Ба қор гирифтани усулҳои дурусти пажӯҳиш натиҷаи амиқи таҳлиро ба бор меорад. Маҳз интихоби усулҳои назарӣ ва амалии таҳлили маводи рисола арзиши дигари онро фароҳам овардааст. Муаллифи диссертатсия бо таъкид бар усулҳои назариявии олимони шинохтаи ватанию хориҷӣ, ки дар илмҳои адабиётшиносӣ мавқеи асосии худро дарёфт намудаанд, истифода намудааст ва қисмати асосии таҳлили рисола бар усули таҳлили муқоисавӣ-таърихӣ қарор гирифтааст. Мустафод аз ин усул ба унвонҷӯ

имкон додааст, то дар партави таҳлилу муқоисаи тасвирҳои парадоксӣ ва афкори аҳли илм дар мавриди таъсири парадокси осори адибон асри ХХ андешаҳои илмӣ доир ба масъалаҳои усули истифода, заминаҳо ва раванди рушду интишори онҳо низ қайд гарданд. Маводи диссертатсия, порчаҳои шеърӣ чун мисол овардашуда аз ашъори адибони мавриди таҳқиқ бидуни таҳлили ғоя ва шакл тасаввур кардан аз имкон берун аст. Аз ин лиҳоз, унвонҷӯ тавонистааст аз усулҳои таҳлилҳои матнӣ, назариявӣ ва таҳлили назми таърихӣ, муқоисавӣ-таърихӣ адабиётшиносӣ ва таҳлили поэтикӣ ба таври фаровон ва мақсаднок истифода намояд.

Ҳамин тариқ, нахустин маротиба нақши тасвирҳои парадоксӣ дар адабиёти муосири тоҷик ба ҳайси мавзӯи марказии як диссертатсия қарор дода шуда, муаллифи он ба ҳадафи дар пешаш гузошташуда ноил гардидааст.

Таҳлилҳои назарии диссертатсия дар асоси омӯзиши таълифоти донишмандони ватаниву хориҷӣ, ки дар рисола ҷой гирифтаанд, афкори назарии муаллиф ва натиҷаҳои ҳосилнамуда дар адабиёти давраи навин тақвият бахшида, дар таъйини вижагиҳои ашъори дорои тасвири парадоксӣ дар давраҳои гуногуни таърихӣ, хусусан давраи нави ташаккули адабиёти муосири тоҷик мусоидат карда метавонад. Натиҷаҳои дар заминаи мабоҳиси ҷудогонаи рисолаи бадастомада ва равишҳои пажӯҳиши мавриди назари моро дар таҳқиқоти ҳамгун низ метавон ба кор гирифт.

Банду басти диссертатсия ба талаботи Тартиби навиштани рисолаҳои номзадӣ ва докторӣ мутобиқат мекунад ва ҳуди рисола аз рӯйи ихтисоси

10.01.08. Назарияи адабиёт, матншиносӣ пурраҷавобгӯ мебошад. аммо бо дар назардошти он, ки диссертатсия бо забони хуби илмӣ таҳия шудааст, дорои баъзе аз камбудихо низ ҳаст, ки ислоҳи минбаъдаи он ба салоҳи кор хоҳад буд.

1. Дар гузаштани баъзе адабиёт камбудихо ба назар мерасанд, ки бо феҳристи адабиёт мутобиқат надоранд.
2. Қисмати хулосаи диссертатсияро бояд тибқи талаботҷобаҷо кард.

Диссертатсияи Ризобоева Наргис Мамадқаримовна дар мавзӯи “Тасвирҳои парадоксӣ дар шеърӣ муосири тоҷик” (давраи истиқлолият) барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои филологӣ, аз рӯи ихтисоси 10.01.08-Назарияи адабиёт. Матншиносӣ, ба талаботи КАО-и назди Президенти ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқати пурра дорад. Автореферат ва мақолаҳои нашршудаи муаллиф мазмун ва муҳтавои асосии диссертатсияро инъикос мекунанд. Муаллифи диссертатсияи пешниҳодшуда сазовори дарёфти дараҷаи номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 10.01.08-Назарияи адабиёт. Матншиносӣ мебошад.

Номзади илми филология,

дотсент, мудирӣ кафедраи

забон ва адабиёти тоҷик Шарипова Мутабар Захибуллоевна

Имзои Шарипова М.З.-ро

“Тасдиқ мекунам”

Сардори Раёсати кадр ва корҳои махсуси

М.И.Т. “Донишгоҳи давлатии Хучанд

ба номи академик Б.Ғафуров”

Наврӯзов Э.М.